

Sisekaitseakadeemia
Finantskolledž

Robi Virrit

**ETTEVÕTLUSE MÕISTE TÕLGENDAMINE
JAGAMISMAJANDUSES**

Lõputöö

Juhendaja:
Kerly Randlane, MPA

Tallinn 2017

SISEKAITSEAKADEEMIA LÕPUTÖÖ ANNOTATSIOON

Finantskolledž	Juuni 2017
<p>Töö pealkiri eesti keeles: Ettevõtluse mõiste tõlgendamine jagamismajanduses</p> <p>Töö pealkiri võõrkeeles: Interpretations of Entrepreneurship in Sharing Economy</p> <p>Lõputöö on koostatud eesti keeles ja koosneb 39 leheküljest. Lõputöö koostamisel on kasutatud 40 allikat. Lõputöö probleemiks on see, et Eesti seadustes ei ole täpseid tunnuseid ega kriteeriume, mis hetkest alates võib isiku tegevuse lugeda ettevõtluseks.</p> <p>Teema on aktuaalne seetõttu, et Euroopa Komisjon avaldas 2.06.2016. aastal „Euroopa jagamismajanduse kava“, mis peaks liikmesriikidele andma juhiseid selle kohta, kuidas olemasolevaid Euroopa Liidu õigusakte tuleks rakendada selle kiiresti areneva sektori suhtes.</p> <p>Lõputöö eesmärgiks oli analüüsida ettevõtluse mõiste tõlgendamist jagamismajanduses. Eesmärgi saavutamiseks oli püstitatud järgmised uurimisülesanded:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anda ülevaade ettevõtluse mõiste olemusest ja ettevõtlusvormidest. 2. Anda ülevaade jagamismajanduse olemusest. 3. Analüüsida ettevõtluse mõistet käibemaksuseaduse ja tulumaksuseaduse tähenduses. 4. Analüüsida jagamismajanduses teenusepakkuja tegevuse maksustamisega seotud probleeme. <p>Lõputöö teoreetilises osas anti ülevaade ettevõtluse ja jagamismajanduse mõistete olemusest ning ettevõtlusvormidest. Lõputöö analüüsi osas kasutati kvalitatiivset uurimismeetodit, mille raames uuriti erialast kirjandust, õigusakte, teemakohaseid artikleid ja viidi läbi intervjuu.</p> <p>Lõputöö kirjutamisel jõuti järeldusele, et ettevõtluse mõiste defineerimine vajab konkretiseerimist, mis lihtsustaks nii maksukogumist kui ka parandaks maksumaksjate õigusselgust.</p>	
Võtmesõnad: jagamismajandus, ettevõtlus, käibemaks, tulumaks, maksustamine	
Võõrkeelsed võtmesõnad: sharing economy, entrepreneurship, value-added tax, income tax, taxation	
Lõputöö seos riiklike arengukavade ja prioriteetidega: Rahandusministeeriumi valitsemisala arengukava aastateks 2017-2020.	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia raamatukogu.	
Töö autor: Robi Virrit	
<p>Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujal allikates saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.</p> <p>Allkiri:</p>	
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja: Kerly Randlane	Allkiri:
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktor: Uno Silberg	Allkiri:

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. ETTEVÕTLUSE JA JAGAMISMAJANDUSE MÕISTE OLEMUS	6
1.1. Ettevõtluse mõiste	6
1.2. Jagamismajanduse olemus.....	11
2. ETTEVÕTLUSE MÕISTE JAGAMISMAJANDUSES KÄIBEMAKSUSEADUSE JA TULUMAKSUSEADUSE MÕISTES	17
2.1. Ettevõtluse mõiste käibemaksuseaduse ja tulumaksuseaduse tähenduses	17
2.2. Jagamismajanduses teenusepakkuja tegevuse maksustamisega seotud probleemid	23
KOKKUVÕTE	29
SUMMARY	31
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	33
LISA Intervjuu Maksu-ja Tolliameti maksude osakonna juhatajaga	37

SISSEJUHATUS

Maksuõiguses on üheks komplekseks mõisteks „ettevõtlus“. Ettevõtluse mõiste hõlmab muuhulgas ka ettevõtjat, ettevõtlikkust ning ettevõtet. Keeleliselt on nende mõistete tähendused lihtsad ja arusaadavad, kuid tegelikult on kõik vastupidi. Seadusandja ei ole ettevõtluse mõistet selgelt ning lihtsalt maksuseadustes defineerinud. Ettevõtluse ebamäärane ning tõlgendamist vajav definitsioon tekitab palju erinevaid küsimusi.

Eestis on ettevõtluse alustamine lihtne ning kiire protsess. Hoolimata äriühingu registreerimise lihtsusest, on turul endiselt väga palju erinevaid „libaettevõtjaid“, kelle tegevusest jääb riigil saamata maksutulu ning registreerimata ettevõtlus moonutab konkurentsikeskkonda.

Tehnoloogia areng on loonud uue mõiste „jagamismajandus“. Erinevad jagamismajanduse platvormid on tarbijate seas üha enam populaarsust kogumas. Kuna tegemist on küllaltki uue ja ajas pidevalt muutuva nähtusega, puudub jagamismajandusel ühtne ja selge definitsioon, mis teeb selle analüüsimise keeruliseks. Jagamismajandus on üks konventsionaalse majanduse osa, mis on valdkonnana õiguslikult reguleerimata. Selgusetu on vastutuse ulatus õigussuhtes, mis on tekkinud jagamismajanduse platvormi vahendusel. Veelgi enam on oluline defineerida ettevõtluse mõiste jagamismajanduse mudelist lähtuvalt, kuna maksustamisel on vajalik eristada füüsilist isikut ettevõtjast.

Lõputöö teemavalik on mõjutatud ennekõike sellest, et tegemist on mitmekülgse ning aktuaalse probleemiga. Ühest küljest tegelevad registreerimata isikud ettevõtlusega ning riigil jääb saamata maksutulu ja teisest küljest on probleemiks jagamismajanduse platvormi vahendusel tekkinud õigussuhete reguleerimatus. Selgusetu on piir, mis hetkest alates on isiku tegevus ettevõtlus ning millal mitte.

Teema on aktuaalne seetõttu, et Euroopa Komisjon avaldas 2.06.2016. aastal „Euroopa jagamismajanduse kava“, mis peaks liikmesriikidele andma juhiseid selle kohta, kuidas olemasolevaid Euroopa Liidu õigusakte tuleks rakendada selle kiiresti areneva sektori suhtes. Eestis, kui ka Euroopa Liidus tervikuna on jagamismajandus üha enam populaarsust kogumas, mistõttu on oluline valdkonna õiguslik reguleerimine.

Töö uudsus seisneb selles, et jagamismajanduse platvormid on uus ja kiiresti populaarsust koguv nähtus ettevõtlustegevuses ning millel puudub ühene ja selge õiguslik regulatsioon. Lõputöö lisandväärtuseks on ettevõtlustegevuse analüüsimine jagamismajanduses.

Probleemiks on see, et Eesti seadustes ei ole täpseid tunnuseid ega kriteeriume, mis hetkest alates võib isiku tegevuse lugeda ettevõtluseks. Seadustes ei ole sätestatud tehingute mahte ega sagedusi, mistõttu on ettevõtlustegevuse hindamine keerukas ja ajamahukas, kuna igat juhtumit tuleb analüüsida eraldi.

Lõputöö eesmärgiks on analüüsida ettevõtluse mõiste tõlgendamist jagamismajanduses. Eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgmised uurimisülesanded:

1. Anda ülevaade ettevõtluse mõiste olemusest ja ettevõtlusvormidest.
2. Anda ülevaade jagamismajanduse olemusest.
3. Analüüsida ettevõtluse mõistet käibemaksuseaduse ja tulumaksuseaduse tähenduses.
4. Analüüsida jagamismajanduses teenusepakkuja tegevuse maksustamisega seotud probleeme.

Lõputöös kasutatakse kvalitatiivset uurimismetoodikat erinevate andmekogumisviisidena. Valitud uurimismetoodika aitab efektiivselt saavutada lõputöö eesmärki, milleks on analüüsida ettevõtluse mõiste tõlgendamist jagamismajanduses, kasutades erinevaid olemasolevaid mõisteid ja definitsioone. Andmekogumisviisidena kasutatakse nii dokumendianalüüsi kui ka intervjuud. Lõputöös analüüsitakse erialast kirjandust, õigusakte ja kohtulahendeid. Intervjuu viiakse läbi Maksu- ja Tolliameti esindajaga.

Lõputöö koosneb kahest peatükist, mis jagunevad kumbki kaheks alapeatükiks. Esimeses peatükis avatakse ettevõtluse ja jagamismajanduse mõiste olemus ning antakse ülevaade ettevõtlusvormidest. Teises peatükis analüüsitakse ettevõtluse mõistet tulumaksuseaduse ja käibemaksuseaduse tähenduses ning jagamismajanduse teenusepakkuja tegevuse maksustamisega seotud probleeme.

Lõputöös kasutatavad allikad on põhiliselt eesti- kui ka inglisekeelne erialakirjandus, relevantset kohtulahendid ning Eesti Vabariigis kehtivad õigusaktid 31.12.2016. aasta seisuga. Tööle annab lisandväärtust intervjuu Maksu- ja Tolliameti esindajaga.

1. ETTEVÕTLUSE JA JAGAMISMAJANDUSE MÕISTE OLEMUS

1.1. Ettevõtluse mõiste

Eesti riik on taasiseseisvumisest alates püüelnud heaoluühiskonna poole. Heaoluühiskonnas on riigil kindel ning oluline roll. Riik peab tagama isikutele sotsiaalse ja majandusliku turvatunde ning heaolu. Taoline ühiskondlik korraldus vajab raha, et tagada oma riigi elanikele võrdsed võimalused. Riigieelarves on peamiseks tuluallikaks maksud. Eesti maksusüsteemis on põhiliseks maksumaksjaks ettevõtja. Ettevõtjad on maksukohustuslased, kelle tegevust ning tulemit maksustatakse, hoolimata sellest, et kaudsete maksude puhul on maksukoormuse kandjaks lõpptarbija. Kuna ettevõtjatel on riigi tõhusal toimimisel kandev roll, on oluline mõista ettevõtluse olemust.

Ajaloost pärineb ettevõtja kohta mitmeid erinevaid definitsioone. 1725. aastal arendas majandusteadlane Richard Cantillon teooria, mis käsitles ettevõtjat kui riskivõtjat. Robert Hisrich defineeris ettevõtjat kui isikut, kes kulutab enda aja ja jõu oma ettevõtmisele, võtab enda kanda finants-, psühholoogilise ning sotsiaalse riski ja saab vastutasuks rahulolu ning edu korral ka kasumi. (Venesaar, *et al.*, 2003, lk 10)

Üheks levinud ettevõtluse käsitluse esindajaks on Austria majanduskoolkond. Joseph Schumpeter defineerib ettevõtlust kui olukorda, kus soovitakse ning ollakse võimelised muutma uut ideed või leiutist edukaks innovatsiooniks (Schumpeter, 2003, p.132). „*Ettevõtjana tegutsemist ehk ettevõtlust käsitletakse kui ettevõtte loomist või selle arendamist innovaatilise juhtimise ja riskimise kaudu*“ (Fry, 1993, tsit Venesaar, *et al.*, 2003, lk 11).

Edukal ettevõtjal on teatud subjektiivsed omadused: enesetunnetus, kujutlusvõime, praktilised teadmised, analüüsivõime, otsimisoskus, ettenägelikkus, arvutamisoskus, suhtlemisoskus, delegeerimisoskus, organiseerimisvõime. Kujutlusvõime on ainuke omadus, mis on peaaegu täielikult sünnipärane, ülejäänud omadusi on võimalik teatud määral arendada. (Casson, 1994, lk 34)

Majandusleksikonis defineeritakse ettevõtluse mõistet mitme erineva vastega: kasumit taotlevate ettevõtete asutamine, käigus hoidmine, arendamine ja laiendamine (*business*). Teine vaste on konkreetsem, kus ettevõtluseks loetakse igasugust majandustegevust, mille eesmärgiks on tulu saamine kauba tootmise ja teenuste osutamise teel. Kolmandaks definitsiooniks on ettevõtete rajamise ja majandamise asjandus (*entrepreneurship*). Ettevõtlusega tegelev isik (omanik või omanikkond) võtab enda kanda riski, mis tuleneb sellest, et tootmine võib lõppeda ka kahjumiga. Lisaks otsustatakse mida toota, kus, kuidas ja kellele seda turustada ning investeeringute tegemise üle, s.o hoonete ehitamine ja masinate soetamine. Ettevõtluse mõiste on seotud ettevõtlikkusega. Ettevõtlikkus ehk ettevõtlusvõime on kalduvus ja võime asutada ettevõtteid, töötada ettevõtjana ja valmisolek kanda sellega seotud riske (Mereste, 2003, lk 178-179)

Ettevõtluseks nimetatakse ettevõtete asutamist ja nende tegevuse korraldamist kasumi saamise ning ettevõtte omanike vara suurendamise eesmärgil. Ettevõtja on isik, kes tegeleb ettevõtlusega – ettevõtete asutamise, omamise ja juhtimisega. (Arrak, *et al.*, 1994, lk 98)

Ettevõtluse tunnusteks võib pidada järgnevat (Salu, 2005, lk 14):

- oma organisatsioon (ka ühemehefirma), selle püsivus;
- erialased teadmised, oskused;
- turul osalemine, avalikult tegutsemine;
- riskide võtmine ning investeeringud kapitali ja töösse;
- planeeritud tegevus ja selle kestvus;
- ettevõttel on omanik, kes on majanduslike sündmuste tõukejõuks, ja kavatsus teenida kasumit;
- ettevõtjal on tulevikuvision, mis on eelistatud oleviku ees;
- visiooni elluviimiseks arendab ettevõtja strateegia läbi poolteadliku intuitsiooni ja kaemusprotsessi, mis on eelistatud oleviku ees;
- ettevõtja arendab visiooni ja strateegiat usinalt ja kirglikult. See annab „ma elan“-tunde või rahuldustunde ühiskonna teenimisest;
- strateegia on läbi kaalutud ja üldine visioon on selge, kuigi detailid võivad olla vormitavad, mitte lõplikud ja arenevad.

Milton Friedman, Ameerika majandusteadlane, on öelnud: „... *ettevõtlusel on vaid üks ja ainus sotsiaalne vastutus, see on kasutada oma ressursse ja hoolitseda oma sissetulekute suurenemise*

eest...“ Edukatel ettevõtetel on võimalus kasumi arvelt parendada töötingimusi ning üldjuhul teenivad eduka ettevõtte töötajad rohkem ning maksavad ka rohkem makse. (Salu, 2005, lk 14) Ettevõtlus tähendab valmidust reageerida ühiskonnas esinevatele vajadustele ning tuua turule kaupu, mida inimesed vajavad. Ettevõtluseks loetakse mis tahes seadusega kooskõlas olevat majandustegevuse vormi, mille eesmärk on tulu teenimine. Tulu teenimine on ettevõtluse eesmärgiks ja ärimaailma käivitavaks jõuks. (Tammert, 2005, lk 23) Ebaseaduslik tegevus võib olla samuti ettevõtlus. Maksustamisel ei ole vahet, kas tegemist on seadusliku või ebaseadusliku ettevõtlustegevusega.

Äriseadustik (ÄS) ei kirjelda ettevõtluse mõistet, kuid defineerib ettevõtja mõiste. ÄS § 1 järgi on ettevõtja füüsiline isik, kes pakub oma nimel tasu eest kaupu või teenuseid ning kellele kaupade müük või teenuste osutamine on püsiv tegevus (Äriseadustik, 2016).

Majandustegevuse seadustiku üldosa seadus sätestab majandustegevuse mõiste, mis definitsiooni järgi hõlmab üldist ettevõtluse mõistet. Majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse § 3 lõike 1 järgi on majandustegevus iseseisvalt teostatav, tulu saamise eesmärgiga ja püsiv tegevus, mis ei ole seadusest tulenevalt keelatud. Sama seaduse paragrahvi lõike 2 järgi on majandustegevus ka selline tegevus, mille suhtes on kehtestatud teatamis- või loakohustus, ka juhul, kui selle eesmärgiks ei ole tulu saamine. (Majandustegevuse seadustiku üldosa seadus, 2016)

Kui isik planeerib alustada ettevõtlusega, siis alustuseks tuleb analüüsida planeeritava ettevõtte plusse, miinuseid ning tasuvust. Kindlasti tuleks koostada äriplaan, mis arvestaks kõiki olulisi aspekte, muuhulgas äririske ning tulevikuvisionid. Kõige lihtsam on alustaval ettevõtjal registreerida end füüsilisest isikust ettevõtjaks või asutada osäühing, mis on pisut keerulisem. Eesti ettevõtlusvormid ehk äriühingu liigid sätestab äriseadustik. ÄS § 2 järgi on äriühinguteks täisühing, usaldusühing, osäühing, aktsiaselts ja tulundusühistu (Äriseadustik, 2016).

Aastatel 2004-2014 on ettevõtete arv kahekordistunud. Kõige populaarseim äriühingu vorm on osäühing, millele järgneb füüsilisest isikust ettevõtja. Statistikaameti andmete põhjal oli Eestis 2015. aastal füüsilisest isikust ettevõtjaid 27 013 ning osäühinguid 82 558. Üldine tendents on füüsilisest isikust ettevõtjate pidev vähenemine ning samal ajal kasvab osäühingute arv. (Statistikaamet, 2015)

Füüsilise isiku ettevõtlus on ettevõtluse lihtsaim vorm, kuna selleks pole vaja algkapitali, põhimäärust ega asutamiskoosolekut. Füüsilisest isikust ettevõtjana (FIE-na) võib tegutseda iga füüsiline isik. Oluline on silmas pidada, et FIE ei ole juriidiline isik, vaid ta on Äriregistris registreeritud füüsilisest isikust ettevõtja. FIE pakub tooteid ja teenuseid oma nimel. Ükski isik ei saa teha tehinguid iseendaga, see kehtib ka FIE puhul. ÄS § 77 järgi on FIE raamatupidamiskohustuslane (Äriseadustik, 2016). Füüsilisest isikust ettevõtja olemust saab näitlikustada järgnevalt (Kärsna, 2006, lk 14-15):

- FIE vastutab oma tegevuse eest kogu oma varaga – nii ettevõtluse kuludesse kantud kui ka isikliku varaga, samuti nii ettevõtluses tekkinud kui eraeluga seotud kohustuste täitmise eest.
- FIE pankades avatud kontod on kõik tema isiklikus kasutuses, sõltumata, kas tegemist on ettevõtluse või muu tuluna laekunud rahaga. Samuti võib ta kõigilt oma kontodelt raha võtta igaks otstarbeks.
- FIE ei saa iseendale palka maksta. Ettevõtlusest teenitud tulu ongi tema isiklik raha. Isik ei saa iseendaga tehinguid vormistada.
- FIE kogu ettevõtlus kõigil tegevusaladel on üks tervik, hoolimata sellest, mis tegevusala on registreeritud Äriregistris. Aasta lõppedes tuleb kogu ettevõtluse kohta täita üksainus tuludeklaratsiooni vorm E, kus liidetakse kõigi tegevusalade tulud ja kulud. Ettevõtluse tulem ehk maksustatav tulu on kõigi tegevusalade summa.

Erinevalt füüsilisest isikust ettevõtjast on osäühing (OÜ) juriidiline isik, ehk õiguslik fiktsioon. OÜ on äriühing, millel on osadeks jaotatud osakapital. Osäühing on ettevõtlustegevuse algusest saadik olnud Eestis kõige populaarsem äritegevuse vorm (Junior Achievement, 2005, lk 75). ÄS § 135 järgi osanik ei vastuta isiklikult osäühingu kohustuste eest. Osäühing vastutab oma kohustuste täitmise eest kogu oma varaga. Sama seaduse § 136 sätestab, et osakapitali suurus peab olema vähemalt 2500 eurot. Osäühingu asutamisel võib osakapitali sissemakse olla ka mitterahaline, kui kavandatud osakapital ei ole suurem kui 25 000 eurot, kuid see peab olema märgitud asutamislepingus. (Äriseadustik, 2016) Seega on võimalik asutada äriühing ilma reaalselt raha omamata. Osäühingu olemust võib kirjeldada järgnevalt (Salu, 2005, lk 18-19):

- Mitterahaliseks sissemaksiks ei või olla osäühingule osutatav teenus või tehtav töö.
- Rahaliseks sissemaksiks avatakse osäühingu nimel pangaarve. Arvele kantud raha ei saa osanikud enne kasutada, kui osäühing on kantud Äriregistrisse.
- Osäühingu võib asutada üks või mitu juriidilist või füüsilist isikut.

- Osaniku häälte arv on võrdeline tema osa suurusega.
- Osäühingut juhib juhatus, kelle valib osanike üldkoosolek.
- Juhatuses võib olla üks või mitu liiget, kes võivad esindada osäühingut kõigis õigustoimingutes. Esindusõigust on võimalik piirata põhikirjaga.
- Osanik võib oma osa müüa kas teistele osanikele või kolmandatele isikutele. Selleks tuleb sõlmida kirjalik notari poolt kinnitatud ostu-müügi leping.

Üheks võimalikuks põhjuseks, miks Eestis on enamlevinud ettevõtlusvormiks osäühing, võib pidada kõrgeid tööjõumakse. Eriti puudutab see ühe osanikuga äriühinguid, kes üritavad tööjõumaksudest, eriti sotsiaalmaksust kõrvale hoiduda. Sotsiaalmaksu võib pidada ka üheks põhjuseks, miks isikud ei soovi end registreerida füüsilisest isikust ettevõtjaks, sest viimasel lasub avansilise sotsiaalmaksu maksmise kohustus. Sotsiaalmaksuseaduse § 9 kohaselt on füüsilisest isikust ettevõtja kohustatud tasuma sotsiaalmaksu avansilisi makseid iga kvartali kolmanda kuu 15. kuupäevaks jooksva kvartali eest kolmekordselt töötasu alammääralt (Sotsiaalmaksuseadus, 2016).

Lähiminevikule tuginedes on mitmeid kaasuseid, kus isikud on oma tegevuses maksudest kõrvalehoidumise eesmärgil valinud ebasobiva õigusliku vormi. Seetõttu on oluline eristada palgatööd ettevõtlusest ning valida oma tegevusele sobiv juriidiline vorm. Ettevõtja on isik, kes asutab ettevõtte ja organiseerib kogu tootmist. Ettevõtja võtab endale riski, kui ta paigutab tootmisesse oma isiklikud säästud või laenatud vahendid. Samal ajal pole ettevõtjale tema tulu garanteeritud, see sõltub vaid tema riskivalmidusest, oskustest ja vilumusest. Ettevõtja vastutab ka tööliste eest, võimaldades elatusallikat teistele inimestele. Palgatöötaja müüb ettevõtjale oma tööd ja jätab kogu tootmise organiseerimise ettevõtjale. Töötaja ei võta riske ning ei vastuta terve ettevõtte käekäigu eest. Tema ainus kohustus on täita tootmisprotsessist tulenevaid tööülesandeid. Palgapäeval saab tööline palka vastavalt oma tööpanusele ning tasu sõltub sellest, kui kasulik ta ettevõtte jaoks on. (Arrak, 1994, lk 98)

Riigikohus tegi 2015. aastal otsuse kaasuses, kus Sirowa Tallinn juhatuse liikmete OÜ-de poolt ettevõttele osutatud teenused ja nende eest saadud tasu kvalifitseeriti maksuhalduri poolt ümber töösuhteks ja palgaks. Riigikohus tugines oma otsuses ringkonnakohtu seisukohale, kus leiti, et soorituste sarnasuse korral on tehingu vorm oluline. Töötaja ja tööandja vahelise töösuhte ning kahe äriühingu vahelise käsundussuhte tulemuseks võib olla sarnase tööpanuse ning tulemuse

saamine. Sel juhul ei ole tegemist alternatiividega, mille vahel valimine sõltuks sellest, kas tehinguosalistele meeldib kõrgem või madalam maksukoormus. Tehingu vorm kaasneb tehingu tegeliku sisuga, mitte vastupidi. (AS-i Sirowa Tallinn kaebus Maksu- ja Tolliameti maksuotsuse nr 12.2-3/3773-41 tühistamise nõudes)

Kokkuvõtvalt on ettevõtluse olemuse mõistmine teoorias lihtne, kuid praktikas keeruline. Ettevõtluse mõiste on seotud ettevõtlikkusega. Ettevõtjal on teatud isikuomadused, mis aitavad mõista ettevõtluse olemust. Võib üldistatult väita, et ettevõtlus on isiku iseseisev, järjepidev ning sihipärane tegevus kasumi teenimise eesmärgil. Filosoofilisem lähenemine ettevõtluse mõistele kätkeb endas psühholoogilise ning sotsiaalse vastutuse võtmist ning võimet muuta oma ideid innovatsiooniks. Alati ei pruugi isiku tegevus olla ettevõtlus. Juhul kui isik on veendunud, et tema planeeritav tegevus liigitub ettevõtluseks mitte palgatööks, siis ei oma õiguslik vorm tähtsust. On isiku vaba voli, kas registreerida end füüsilisest isikust ettevõtjaks või luua äriühing. Olulisem on teada ettevõtlustegevusele omaseid tunnuseid ja lähtuda tegevuse eesmärgist ning toimida vastavalt kehtivatele seadustele.

1.2. Jagamismajanduse olemus

Viimastel aastatel on muutunud populaarseks käibeterminiks „jagamismajandus“ (*sharing economy*). Üldjuhul seostuvad jagamismajandusega seoses erinevad jagamismajanduse platvormid, teadmata selle mõiste tegelikku tähendust. Erinevate mõistete ja definitsioonide analüüsimisel on võimalik mõista jagamismajanduse olemust üldiselt. Jagamismajandus on katusterminiks, mis hõlmab endas mitmeid erinevaid käsitlusi nagu *collaborative consumption*, *collaborative economy*, *peer-to-peer economy*, *access economy*.

Jagamismajandus on meie ümber olnud kogu aeg. Inimesed on rendile andnud oma autosid, tööriistu kui ka pakkunud soovijatele öömaja reklaamides end teadete tahvlil või ajalehes. Nüüdisaja jagamismajanduse arengule on andnud tõuke mitmed eri faktorid, mis peamiselt on seotud infotehnoloogia arengutega. Kommunikatsioonide areng ning nutiseadmete levik on võimaldanud kokku viia tarbijad ja pakkujad ning soodustanud laia turu tekkimist. Veebiplatvormid on muutnud tehingute tegemise lihtsaks ja mugavaks. Veebipõhised hindamissüsteemid ning infovahetus on soodustanud usalduse ning kogukonnatunde tekkimist inimeste vahel, kes pole varem kunagi kohtunud. (Augustine, Quinones, 2015)

Jagamismajandus on kontseptsioon, mis ühendab erinevad infotehnoloogilised võimalused ühitarbimisega – milleks on kaupade ja teenuste jagamine ning ühine tarbimine läbi internetiplatvormide. Jagamismajandus on uudne majandus-tehnoloogiline fenomen, mis on võimalikuks saanud tänu info- ja kommunikatsioonitehnoloogia arengutele. See fenomen on järsult levinud erinevates veebikommunites kui ka sotsiaalmeedias ning parandanud seejuures tarbijate teadlikkust. (Hamari, Sjöklint, Ukkonen, 2015, p. 1)

Teadaolevalt kasutasid esmakordselt mõistet ühitarbimine (*collaborative consumption*) Felson ja Speath. Nemad nimetasid seda nähtuseks või protsessiks, kus üks või enam inimest tarbivad kaupu või teenuseid ühiselt läbi ühise tegevuse. Oma mõtet illustreerisid nad näiteks telefoniga rääkimise, sõpradega pubis alkoholi tarbimise ning rasestumisvastaste vahendite kasutamise abil. (Felson & Speath, 1978, p. 614) Nende käsitus on laialivalgus ning keskendub üksnes ühisele tarbimistegevusele, mitte ühisele ressursside hankimisele ega tarbimisele.

Belk-i järgi on ühitarbimine see kui inimesed koostöö vormis hangivad või tarbivad ressurse tasuta või muu kompensatsiooni eest. Kompensatsiooniks võib olla kauplemine, bartertehing kui ka muud mitterahalised hüved. (Belk, 2014, p. 1597) Antud definitsiooni käsitus välistab täielikult tasuta tehingud. Näitena saab tuua populaarse portaali Couchsurfing, kus inimesed on nõus oma kodus tasuta reisjaid majutama. Heaks tavaks on saanud, et külaline peab vähemalt ühe õhtusöögi oma vahenditest valmistama, kuid see ei ole kohustus. Seega Belki käsitluse järgi ei ole Couchsurfingu tegevus ühitarbimine, kuna majutaja ei saa tasuta ega mingit muud kompensatsiooni.

Jagamismajandus tekkis tehnoloogiliste arengute tulemusena. Jagamismajanduse olemust aitab mõista termin (*peer-to-peer*), mis on üldjuhul tehniline mõiste IT valdkonnast. Tegemist on partnervõrgustikuga, kus võrguosalisel suudavad omavahel infot vahetada. Kaks või enam võrguosalist kommunikeerivad omavahel detsentraliseeritult ning spontaanselt. (Schoder, Fischbach, Schmitt, 2005, p. 2)

Bauwens defineerib mõistet (*peer-to-peer*) kasutajalt-kasutajale kui spetsiifilist suhete dünaamikat, mis põhineb selles osalejate eelduslikul võrdsusel. See on vabatahtlik koostöövorm, kus ühiselt luuakse väärtust ning seejuures on kõigil osalejatel võrdne

sooritusvõime. Ühine koostöö ning otsustamine põhineb võrgustikul. (Bauwens 2005, p. 11) Bauwensi käsitlus on IT valdkonna ülene ning aitab paremini mõista kasutajalt kasutajale majandust. Heaks näiteks on erinevad ostu-müügi veebiportaalid, kus üldjuhul eraisikud omavahel ostavad, müüvad ja vahetavad erinevaid kaupu ning harva ka teenuseid.

Küll aga ei ole kasutajalt-kasutajale käsitlus niivõrd täpne jagamismajanduse kontekstis ega kohaldu täielikult kõikide jagamismajanduse platvormide puhul. Kasutajalt-kasutajale kontseptsioon põhineb võrgustikul, mis kaudselt teenib sama eesmärki nagu platvorm – ühendada kasutajaid omavaheliseks infovahetuseks. Jagamismajanduse puhul on kandev roll platvormil, mis samuti loob võimaluse kasutajatel omavahel infot vahetada, kuid seejuures on mitmetel jagamismajanduse ettevõtetel rohkem õiguseid ja kohustusi kui tavapäraselt vahendajalt eeldaks.

Tuntud sõidujagamise platvormid Taxify ja Uber ei kuuluks kasutajalt-kasutajale definitsiooni järgi jagamismajanduse alla. Platvormi abil leiavad üksteist sõidupakkuja ning sõidusoovija, kuid nõuded sõidupakkujale kui ka hinnakirja määrab platvorm. Seetõttu muutub võrgustik justkui ise teenusepakkujaks ning taoline koostöövorm ei põhine osalejate eelduslikul võrdsusel. Wisemile, mis on samuti sõidujagamise platvorm ei esita nõudeid ega määra hinda, vaid seda teeb sõidujagaja ise, seejuures võib sõidusoovijaid ka tasuta transportida, mis Taxify ja Uberi puhul oleks välistatud. Seetõttu on Wisemile üheks heaks näiteks, mis järgib kasutajalt-kasutajale- kui ka jagamismajanduse kontseptsiooni.

Ligipääsu majandus (*access economy*) on eelnevatest terminitest kõige uuem ning seetõttu ka vähemtuntud. Ühendkuningriikide professorid Giana M. Eckhardt ja Fleura Bardhi on kriitilised erinevate levinud jagamismajanduse käsitluste suhtes. Nemad käsitlevad ligipääsu majandust jagamismajanduses tarbija vaatest, mitte niivõrd pakkuja vaatest. Jagamine on üks osa sotsiaalsetest oskustest, mis on tavapärane omavahel tuttavate inimeste vahel ilma kasu saamata. Jagamine on muutunud tavaks, mis domineerib teatud eluvaldkondades, eriti perekonnaelus. Jagades ja ühiselt tarbides kodus asuvaid ruume, loovad ja stabiliseerivad perekonnaliikmed ühise identiteedi. Kui jagamine leiab aset ärielistel eesmärkidel - ettevõtte on vahendajaks tarbijate vahel, kes üksteist ei tunne, ei ole tegemist enam klassikalise jagamisega. Pigem on tegemist nähtusega, kus tarbijad maksavad selleks, et tarbida teisele isikule kuuluvaid

esemeid ning teenuseid teatud ajaperioodi jooksul. See on majanduslik tehing, kus tarbijad käituvad utilitaarselt ning sotsiaalsed väärtused on teisejärgulised. (Bardhi, Eckhardt, 2015)

Vastupidiselt soovile osta ja omada, soovivad tarbijad pääseda ligi kaupadele, mille omandamiseks neil puuduvad vahendid ja võimalused. Seetõttu eelistavad nad maksta tasu lühiajalise tarbimiskogemuse eest. (Chen, 2009, p. 937) Kaupadele ligipääsemise soov on tekitanud soodsa pinnase erinevatele jagamismajanduse platvormidele. Populaarne kasutajalt-kasutajale majutusteenuse platvorm Airbnb on lisaks majutuse vahendamisele tarbijate tarbimiskogemuse soovi targalt ära kasutanud. Airbnb üheks reklaamlauseks on: „Ela nagu kohalik“. Taoline programm võimaldab turistidel saada kohalikku kultuurikogemust - olgu selleks õhtusöögid, treeningud, matkamised või erinevad elustiili ekskursioonid ja kohtumised, mis on korraldatud kohalike inimeste poolt. Need on tegevused, mida harilik turist võõras riigis tavapärase turismibüroode korraldatud ekskursioonidega kogeda ei saa.

Jagamismajanduse puhul kasutatakse erinevates artiklites ning uuringutes erinevat terminoloogiat, kuna valdkond on kiirelt muutuv ning puudub täpne ja ühene käsitlus, mis hõlmaks kõiki võimalikke jagamismajanduse platvorme. JP Morgani instituut kasutab oma uuringus mõistet platvormi majandus (*platform economy*). Kuna jagamismajanduse puhul on kesksel kohal platvorm, mis on ühendussillaks kasutajalt-kasutajale teenuste osutamisel on selgem nimetada seda sektorit platvormi majanduseks. (JPMorgan Chase Institute, 2016)

Esimesed jagamismajanduse ettevõtted hakkasid tekkima 2000. aastate lõpus. Olukorras, kus tarbijate nõudlus oli olemas, kuid tarbijad ei olnud pakutava teenusega rahul. Peamiselt oli probleemiks kehv hinna-kvaliteedi suhe või hoopis puudus turul soovitud teenus. Digitaalsete tehnoloogiate areng oli jõudnud interneti laiema leviku faasi ning tekkimas oli nõ platvormimajandus. Uue olukorra tingis kindlasti ka majanduse tsüklilisus – turu languse faasis pidid ettevõtjad olema leidlikud ning pakkuma tooteid ja teenuseid odavamalt. Tarbijate tarbimisharjumused ja teadlikkus on ajan muutunud. Kui varem väärtustati asjade omamist, siis nüüd on olulised kogemus ja kogukonnatunne, jätkusuutlik tarbimine ja tarbitava ehedus. (Technopolis group, Ernst & Young Baltic AS, 2016)

Jagamismajanduse analüüsimisel lähtutakse üldjuhul viiest printsiibist, mis hõlmavad kõiki majandusvormide käsitlusi. Neid printsiipe võib pidada jagamismajanduse peamisteks karakteristikuteks (Technopolis group, Ernst & Young Baltic AS, 2016):

- kaupade, teenuste või ressursside pakkumisel osalevad kolm osapoolt – pakkuja, platvorm (vahendaja) ja tarbija;
- kaupadele, teenustele või ressurssidele võimaldatakse ajutist ligipääsu;
- kaupade, teenuste või ressursside tarbimine toimib ilma omandivormi muutuseta;
- jagatakse alakasutatud ressursse (kaubad või teenused või muud ressursid);
- kaupade, teenuste või ressursside jagamine toimub kompensatsiooni eest (s.h. rahaline ja muu kompensatsioon).

2016. aastal Euroopa Komisjoni poolt avaldatud „Euroopa jagamismajanduse kava“ sisaldab suuniseid, mille eesmärk on toetada tarbijate, ettevõtete ja avaliku sektori asutuste kaasaminekut jagamismajandusega. Mõiste „jagamismajandus“ osutab ärimudelitele, kus tegevust hõlbustavad koostööplatvormid, mis loovad avatud kauplemisvõimaluse selliste kaupade või teenuste ajutiseks kasutamiseks, mida tihti pakuvad eraisikud. Euroopa Komisjon märgib, et jagamismajanduse tehingud ei hõlma üldiselt omandiõiguse muutumist ning neid võidakse teha kasumi teenimise või mittetulunduslikul eesmärgil. Jagamismajandus hõlmab kolme liiki osalisi (Euroopa Komisjon, 2016):

- teenuseosutajad, kes jagavad varasid, vahendeid, aega ja/või oskusi: need võivad olla aeg-ajalt teenuseid osutavad eraisikud („kasutajalt kasutajale suunatud teenuse osutajad“) ning teenuseosutajad, kes tegutsevad oma kutseoskuste raames („kutselised teenuseosutajad“);
- nende teenuste kasutajad;
- vahendajad, kes ühendavad veebiplatvormi abil teenuseosutajad kasutajatega ning kes hõlbustavad nende vahelist suhtlust („koostööplatvormid“).

2015. aastal oli kõikide Eestis tegutsevate jagamismajanduse platvormide käive hinnanguliselt kokku veidi üle 6,5 miljoni euro. Jagamismajanduse platvormide ärimudelid põhinevad teenustasudel – platvorm saab kokkulepitud protsendi toimunud tehingu lõppmaksumusest. Oluline on rõhutada, et platvormide käive võib esmapilgul näida marginaalsena, kuid uuringus ei ole arvesse võetud reaalseid teenusepakkujate käibeid. Platvormide käive kasvas 2015. aastal eelneva aastaga võrreldes ligi 60%. Kuna platvormid on muutumas tarbijate kui ka pakkujate

seas üha populaarsemaks, võib eeldada, et käive kasvab lähiaastatel veelgi. (Technopolis group, Ernst & Young Baltic AS, 2016) Tabelis 1 on esitatud populaarsemad jagamismajanduse platvormid Eestis. Kaheteistkümnest platvormist on Airbnb, Booking.com ja Wolt rahvusvahelise päritoluga ning ülejäänud ettevõtted on asutatud Eestis. Wisemile on sõidujagamisplatvorm, mis ainult vahendab pakkujate sõite ning tarbijate sõidusoove. Ülejäänud platvormid vahendavad ka makseid lõpetatud teenuste eest.

Tabel 1. Enamlevinud jagamismajanduse platvormid Eestis. (Technopolis group, Ernst & Young Baltic AS, 2016; autori koostatud)

Platvormi nimi	Tegevusvaldkond
Bondora	väikelaenu eraisikutelt
Booking.com	korterite ja majade vahendamine
Airbnb	korterite ja majade vahendamine
GoWorkaBit Estonia	juhutööde vahendamine
Taxify	sõidujagamine, taksovahendus
Uber	sõidujagamine
Crowdestate	ühisrahastus kinnisvarasse
Barking	parkimiskohtade vahendamine
Wisemile (ei vahenda makseid)	sõidujagamine Eesti linnade vahel
Autolevi	autorent eraisikutelt
Toitla	kodukokkade roogadega toitlustus
Wolt	toidukojavedu

Kokkuvõtvalt puudub jagamismajandusel ühene ja selge definitsioon vaid see hõlmab endas mitmeid erinevaid käsitlusi, mis ajas pidevalt muutuvad. Inimeste seas on levinud väärarusaam, et jagamismajandus on tehnoloogia arengute tulemusel tekkinud „uus majandus“. Jagamismajandus oma olemuselt ei ole midagi uut, vaid infotehnoloogia arenemise ning laienemise tulemusel tekkinud uudne ärimudel. Jagamismajandusena saame mõista ärimudelit, kus kaupu ja teenuseid pakuvad ja tarbivad peamiselt eraisikud. See on ärimudel, kus omandiõigus ei muutu ning kaupu ja teenuseid tarbitakse tasu eest lühiajaliselt. Jagamismajanduse tuumaks on jagamismajanduse platvorm, mis on vahendajana ühenduslüliks teenusepakkuja ning tarbija vahel. Jagamismajanduse areng loob tarbijatele kui ka ettevõtjatele uusi võimalusi, mis rikastab ettevõtlusmaastikku ning panustab üldisesse majanduse arengusse.

2. ETTEVÕTLUSE MÕISTE JAGAMISMAJANDUSES KÄIBEMAKSUSEADUSE JA TULUMAKSUSEADUSE MÕISTES

2.1. Ettevõtluse mõiste käibemaksuseaduse ja tulumaksuseaduse tähenduses

Ettevõtlustegevuse korral on käibemaksul oluline roll. Ettevõtlus seisneb teenuste osutamises või kaupade müümises ning müük ehk käive on käibemaksu objektiks. Oluline on teada, mis on ettevõtlus käibemaksuseaduse tähenduses, ehk millal tekib isikul käibemaksu tasumise kohustus. Ettevõtluse eesmärgiks on teenida tulu kui ka kasumit, mis ühtlasi on ka tulumaksu objektiks. Ettevõtluse mõistmine tulumaksuseaduse tähenduses on oluline, mõistmaks mis ulatuses ning millal isiku ettevõtlustulu maksustamisele kuulub.

Käibemaksuseaduse (KMS) § 3 lõike 1 kohaselt on käibemaksukohustuslane ettevõtlusega tegelev isik, kaasa arvatud avalik-õiguslik juriidiline isik, või riigi-, valla- või linnaasutus, kes on registreeritud või kohustatud end registreerima maksukohustuslasena. Isik on füüsiline või juriidiline isik, sealhulgas avalik-õiguslik juriidiline isik, ja riigi-, valla- või linnaasutus. (Käibemaksuseadus, 2016)

Käibemaksuseaduse ettevõtluse mõistele tuginedes käsitatakse teiste juriidiliste isikute tegevust ettevõtlusena üksnes siis, kui see tegevus kujutab endas majandustegevust käibemaksudirektiivi tähenduses. Oluline aspekt teiste juriidiliste isikute majandustegevuse hindamisel on konkurents. Riigi-, valla-, ja linnaasutuse ning avalik-õiguslike juriidiliste isikute tegevus on ettevõtlus vaid siis, kui eelnimetatud isikute tehinguid ja toiminguid saavad teostada ka teised maksukohustuslased ning mille maksustamata jätmine mõjutab oluliselt konkurentsi. (Elling, 2014, lk 43)

Ettevõtluse määratlemisel ei saa lähtuda ainult sellest, kas teenuse osutamise tasu ületab omahinda. Teenuse osutamine omahinnas on üks argumente, et antud juhul kasumit ei taotleta. Kuid ainuüksi see asjaolu ei tähenda veel seda, et tegemist ei ole ettevõtlusega käibemaksuseaduse tähenduses. „Näiteks kui osaletakse riigihankes ning sõlmitakse hankeleping, siis selle lepingu raames teenuse osutamine on isiku ettevõtlus, sõltumata

asjaolust, mis hinnaga teenust osutatakse, kuna konkureeritakse teiste maksukohustuslastega.“
(Rahandusministeerium, 2016)

Maksukohustuslase mõiste on seega seotud ettevõtluse mõistega. Maksukohustuslane ei saa olla isik, kes ei tegele ettevõtlusega. Euroopa Liidu Nõukogu direktiivi järgi, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi, on maksukohustuslane iga isik, kes mis tahes paigas teostab iseseisvalt mis tahes majandustegevust, olenemata nimetatud tegevuse eesmärgist või tulemustest. Majandustegevusena käsitatakse eelkõige materiaalse või immateriaalse vara kasutamist kestva tulu saamise eesmärgil. (Euroopa Nõukogu direktiiv 2006-112-EÜ)

Direktiivile tuginedes muutub ettevõtja käibemaksukohustuslaseks iseseisva majandustegevuse alustamise päeval ja peaks põhimõtteliselt lisama oma käibemaksuga maksustavatele tehingute hinnale käibemaksu. Eestis on maksukohustuslase mõiste seotud registreerimiskohustusega, mitte majandustegevuse (ettevõtluse) alustamisega. (Elling, 2014, lk 37)

Eestis saab käibemaksukohustuslaseks registreerida isiku algatusel ning maksuhalduri algatusel. Isik, kes soovib registreerida end maksukohustuslaseks, esitab sellekohase taotluse koos ettevõtlust tõendavate dokumentidega maksuhaldurile. Maksuhaldur registreerib oma algatusel isiku käibemaksukohustuslaseks juhul, kui tal on andmeid, et isikul on tekkinud registreerimiskohustus, kuid ta ei ole registreerimisavaldust õigeaegselt esitanud. Isikul tekib KMS § 19 lõike 1 järgi registreerimiskohustus, kui tema maksustatav käive ilma põhivara võõrandamiseta on aasta algusest arvates ületanud 16 000 euro piiri (Käibemaksuseadus, 2016).

KMS § 21 järgi eristatakse üldisest käibemaksukohustuslastest piiratud maksukohustuslast. Isikul, kes saab Eestis maksukohustuslasena registreerimata ettevõtlusega tegelevalt välisriigi isikult nn mittemateriaalseid teenuseid, tekib piiratud maksukohustuslasena registreerimise kohustus selle teenuse saamise päevast. Sätet ei kohaldata maksukohustuslasele ega ettevõtlusega mittetegelevale füüsilisele isikule. Samuti tekib registreerimise kohustus isikul, kes soetab teiste liikmesriikide maksukohustuslastelt kaupu rohkem kui 10 000 euro eest aastas – selle piirmäära ületamise päevast, piirmäär ei hõlma aktsiisikaupa ning uut transpordivahendit. (Käibemaksuseadus, 2016)

Piiratud maksukohustuslase mõiste on seotud käibemaksu sihtkohamaa põhimõttega. Käibemaks on tarbimismaks ning maksustamine toimub üldjuhul riigis, kus asub kauba või teenuse lõpptarbija (Lehis, 2012, lk. 288). Lihtsustatuna tähendab piiratud maksukohustuslane isikut, kel on käibemaksu pöörmaksustamise kohustus ilma sisendkäibemaksu mahaarvamise õigust omamata (Rahandusministeerium, 2015).

Käibemaksukohustuslaseks registreerimisel Maksu- ja Tolliameti praktikast tulenevalt on üksikjuhtumi puhul arvestatud seda, kas kaup soetati selleks, et saada sellest kestvalt tulu. Näiteks soovis Eesti äriühing end käibemaksukohustuslasena registreerida ning võib-olla selleks, et registreerimisavaldus oleks veenvam, soetas kauba ning müüs selle kasuga edasi. Kuna registreerimiskünnis oli sellega ületatud, siis esitati avaldus käibemaksukohustuslasena registreerimiseks. Maksu- ja Tolliamet keeldus isikut käibemaksukohustuslasena registreerimast, viidates muuhulgas, et üksik müügitehing ei tõesta, et äriühing tegeleb või kavatsseb tegeleda püsivalt ettevõtlusega. Äriühingu puhul, mis asutataksegi eelduslikult selleks, et äritegevuse tulemusel tulu saada, võiks eeldada, et tegemist on majandustegevusega, kuid see ei ole kindlasti alati nii. (Huberg, 2012)

Euroopa Kohus on oma lahendites avardanud maksukohustuslase kui ka ettevõtluse mõistet. Euroopa Kohus on teinud otsuse liidetud asjades C-180/10 ja C-181/10, kus mõlemas kaasuses oli küsimus, kas suure hulga kruntide võõrandamine on käibemaksuseaduse mõistes ettevõtlustegevus või mitte. Esiteks asus Euroopa Kohus seisukohale, et kui omanik teostab ainuüksi oma omandiõigust, ei saa tema tegevust iseenesest käsitada majandustegevusena. Müügitehingute arv ei saa olla ainsaks kriteeriumiks, mille alusel saab eristada isiklikes huvides tegutseva ettevõtja tegevust ja sellist ettevõtja tegevust, mis kujutab endast majandustegevust käibemaksudirektiivi mõistes. Enne võõrandamist maa kruntideks jagamine kõrgema koguhinna eesmärgil ega ka ajavahemik, mille jooksul tehingud tehti, ega neist saadud tulu, ei ole iseenesest määrava tähtsusega. Kõik eelnevad asjaolud on võimalik liigitada isikliku vara haldamiseks. (Jarosław Słaby versus Minister Finansów C-180/10)

Käibemaksuseaduse ettevõtluse definitsioonis on reguleeritud ka olukord, mis ei ole ettevõtlus. *„Ettevõtlusena ei käsitata äriühingu ja tema püsiva tegevuskoha vahelist teenuse osutamist. See säte tugineb põhimõttele, et mitmes erinevas riigis püsivate tegevuskohakohtade kaudu ettevõtlusega tegeleva äriühingu puhul on sisuliselt tegemist ühe ja sama isikuga, seega ei saa*

ühe isiku erinevate üksuste vahelist teenust käsitada isiku iseseisva majandustegevusena. Nimetatud põhimõtte kehtib juhul, kui Eestis asuv püsiv tegevuskoht osutab teenuseid välisriigis asuvale peakontorile ning ka vastupidi, st juhul, kui Eestis asuv püsiv tegevuskoht on teenuse saaja.“ (Rahandusministeerium, 2015)

Ettevõtluse tõlgendamisel käibemaksuseaduse tähenduses on oluline välja selgitada, kas isik tegeleb iseseisvalt ning püsivalt majandustegevusega. Isegi kui isiku tegevus on ettevõtlus käibemaksuseaduse tähenduses, ei pruugi automaatselt tekkida käibemaksu tasumise kohustus. Eestis on võimalik tegeleda püsivalt ettevõtlusega ilma käibemaksu tasumata. Käibemaksu tasumise kohustus tekib juhul kui ettevõtte käive ületab 16 000 euro piiri või soovib isik vabatahtlikult end käibemaksukohustuslaseks registreerida. Vabatahtlikult registreerides on vajalik tõendada majandustegevuse olemasolu ning selle püsivust. Ettevõtluse tõlgendamine on oluline ka tulumaksu puhul. Eesti käibemaksuseaduse järgi tekkis äriühingul kohustus registreerida end käibemaksukohustuslaseks kui tema maksustatav käive ületas 16 000 eurot, seega on võimalik hoiduda käibemaksu tasumisest, kui müügi käive ei ületa 16 000 eurot.

Tulumaksuseaduse järgi on isikutele sätestatud tulumaksuvaba piirmäär. Seega on ka tulumaksu puhul võimalik, et isikul ei teki maksukohustust. Sellest hoolimata on ebatõenäoline, et isikul, kes tegeleb aastaringselt ettevõtlusega, tulumaksukohustust ei teki. Seega on oluline analüüsida ettevõtlustegevusest tulenevaid õiguseid ja kohustusi ka tulumaksu aspektist.

Tulumaksuseaduse (TuMS) § 1 järgi on tulumaksuobjektiks maksumaksja tulu, millest on tehtud seadusega lubatud mahaarvamised. Sama seaduse § 2 järgi on maksumaksjaks füüsiline isik, lepinguline investeerimisfond ja mitteresidendist juriidiline isik, kes saavad maksustamisele kuuluvat tulu. Samuti ka füüsilisest isikust tööandja, residendist juriidiline isik, Eestis püsivat tegevuskohta omav mitteresident, Eestis tööandjana tegutsev mitteresident, Eesti riigiasutus ja Eesti kohaliku omavalitsuse üksuse asutus, kes teevad maksustatavaid erisoodustusi. TuMS § 12 järgi maksustatakse tulumaksuga residendist füüsilise isiku poolt maksustamisperioodil (12 kuud) Eestis ja väljaspool Eestit kõikidest tuluallikatest saadud tulu. Tuluallikateks on palgatulu, ettevõtlustulu, kasu vara võõrandamisest, renditulu ja litsentsitasud, intressid, dividendid, pensionid, stipendiumid, toetused, preemiad ja hasartmänguvõidud, kindlustushüvitised ja väljamaksed pensionifondist. (Tulumaksuseadus, 2016)

Maksustamise seisukohalt on oluline eristada erinevaid tululiike. Aktiivse tulu alla liigitub palgatulu ja ettevõtlustulu, mis on ühtlasi ka kõige sagedamini esinevad tululiigid. Palgatulu ja ettevõtlustulu maksustatakse lisaks tulumaksule ka sotsiaalmaksuga. Passiivse tulu moodustavad kõik ülejäänud tululiigid, mis on sätestatud TuMS § 12 lg 1 p 3-9 (nt kasu vara võõrandamisest, renditulu ja litsentsitasud, intressid, dividendid jm). Passiivset tulu ehk kapitalitulu ei maksustata sotsiaalmaksuga. (Lehis, 2012, lk 186)

Ettevõtlus on TuMS § 14 järgi isiku iseseisev majandus- või kutsetegevus (sealhulgas ka notari ja kohtutäituri ning vabakutselise loovisiku loometegevus), mille eesmärgiks on tulu saamine kauba tootmisest, müümisest või vahendamisest, teenuse osutamisest või muust tegevusest, kaasa arvatud loominguline või teaduslik tegevus (Tulumaksuseadus, 2016).

ÄS järgi on ettevõtja füüsiline isik, kes pakub oma nimel tasu eest kaupu või teenuseid ning kaupade ja teenuste müük on talle püsivaks tegevuseks ning seaduses sätestatud äriühing. Ettevõtlus tulumaksuseaduse tähenduses ei ole samastatav ettevõtlusega äriseadustiku mõistes. Maksustamise seisukohast ei ole oluline, kas tegemist on ettevõtja püsiva või peamise sissetulekuallikaga. Füüsiline isik võib saada lisaks ettevõtlusele tulu mitmetest erinevatest allikatest. (Lehis, 2000, lk 250)

Lähiminevikus on levinud trendiks registreerimata isikute ettevõtlustegevus. Põhilised valdkonnad, kus registreerimata füüsilised isikud ettevõtlusega tegelevad on interneti vahendusel kaupade müük, sõiduautode vahendamine ning uudsed jagamismajanduse platvormid.

ÄS § 3 lg 2 järgi peab füüsilisest isikust ettevõtja enne tegevuse alustamist esitama avalduse enda kandmiseks äriregistrisse (Äriseadustik, 2016). TuMS § 14 lg 5 kohaselt on seadusandja üritanud suunata isikuid end äriregistris registreerima, andes füüsilisest isikust ettevõtjale õiguse teha oma ettevõtlustulult seadusega lubatud maha arvamisi, mis on dokumentaalselt tõendatud ettevõtluskulud (Tulumaksuseadus, 2016). Praktikas esineb siiski olukordi, kus isikud end äriregistris ei registreeri.

Riigikohus on teinud 2009. aastal otsuse, kus kaebuse kohaselt tegi maksuhaldur isikule maksuotsuse. Maksuhaldur tegi kindlaks, et isik on soetanud 44 sõiduautoot ning võõrandanud neist 34, sealjuures on jätnud ettevõtlustulu deklareerimata. Isik ei olnud end füüsilisest isikust ettevõtjaks registreerinud, kuid maksuotsuses on maksuhaldur arvestanud asjaolu, kus sisuliselt oli tegemist ettevõtlusega ning maksu määramisel on dokumentaalselt tõestatud kulutused ettevõtlustulust maha arvatud. Maksuhalduri tegevuse pidas ka kohus õigeaks, kuna mitteregistreerimine ei olnud antud kaasuses vaidlusküsimuseks. Kohus leidis, et ühe aasta jooksul 44 sõiduauto ostmist ning 34 sõiduauto müümist ei saa lugeda nende autode isiklikuks tarbimiseks. Lisaks selgitas kohus, et tulumaksuseaduse alusel maksab füüsiline isik ettevõtlustulult tulumaksu sõltumata sellest, kas ta on ennast ettevõtjana registreerinud ja kas ettevõtlustulu on püsiv või peamine sissetulekuallikas. (Leho Raidi (Raid) kaebus Maksu- ja Tolliameti Lõuna maksu- ja tollikeskuse maksuotsuse nr 12-5/392 peale)

Põhilisteks probleemideks on eelnimetatud valdkondades ettevõtlustulu deklareerimata jätmise ning teisalt ei laiene füüsiliselt isikult kaupa või teenust ostes tarbijakaitseseadusest tulenevad õigused. Tarbijakaitseseadus § 2 lg 1 p 2 järgi on kaupleja füüsiline või juriidiline isik, sealhulgas avalik-õiguslik juriidiline isik, kes tegutseb eesmärgil, mis on seotud tema majandus- või kutsetegevusega (Tarbijakaitseseadus, 2016). Seega füüsiline isik, kes müüb oma isiklike esemeid või teostab kokkuleppevedusid ei ole tarbijakaitseseaduse mõistes kaupleja, sest see ei ole tema registreeritud majandustegevus.

Füüsilisel isikul on tulumaksuseaduse kohaselt kohustus deklareerida saadud ettevõtlustulu ning kasu vara võõrandamisest. TuMS § 15 lg 1 järgi maksustatakse ükskõik millise võõrandatava ja varaliselt hinnatava eseme, sealhulgas kinnis- või vallasasja müügist või vahendamisest saadud kasu. Sama paragrahvi lõike 4 punkt 4 kohaselt ei maksustata isiklikus tarbimises oleva vallasasja võõrandamist. (Tulumaksuseadus, 2016)

Seadus ei saa loetleda konkreetseid tunnuseid või nimetada tehingute arvu, mis hetkest alates muutub vara võõrandamine ettevõtluseks. Iga konkreetset juhtumit tuleb vaadelda eraldi. Ettevõtlusega on tegemist siis, kui vara omandati või valmistati müügi eesmärgil. Seda eesmärki ei ole tihti võimalik tuvastada. Kahtluse korral saab kasutada kõiki võimalikke tõendeid, et tuvastada, kuidas käitus maksumaksja vara soetamise hetkel, kuidas ta soetatud vara kasutas ning millistel asjaoludel toimus vara müük. Seadusandja on siiski füüsilisest isikust

ettevõtja puhul sätestanud kriteeriumi, mis aitab ettevõtlust isikliku vara võõrandamisest eristada. Kui võõrandatakse vara, mille soetamismaksumuse on maksumaksja varem oma ettevõtlustulust maha arvanud, siis sellise vara müüki käsitletakse alati ettevõtlustuluna. (Lehis, 2000, lk 251)

Maksu- ja Tolliameti maksude osakonna juhataja antud vastustest selgus, et isik peab ise määratlema, kas ta tegeleb ettevõtlusega või mitte. Oluline on kindlaks teha tegevuse eesmärk. Ettevõtluseks saab pidada kindla eesmärgiga püsivat tegevusemist tulu teenimise eesmärgil. Keeruline on fikseerida konkreetset hetke, millest alates algab ettevõtlustegevus, kuna tegevusalad on erinevad. Seadusandja on jätnud isikutele vabaduse otsustada, kas tegemist on nende jaoks ettevõtlusega või mitte. (Liivamägi, 2016)

Kokkuvõttes on tulumaksu puhul esmatähtis eristada aktiivset ning passiivset tulu. Aktiivne tulu maksustatakse lisaks tulumaksule ka sotsiaalmaksuga, töötuskindlustusmaksuga ning pensionikindlustusmaksuga. Passiivse tulu üks liikidest, kasu vara võõrandamisest, ei pruugi tähendada automaatselt ettevõtlustegevust. Maksustamisel ei oma tähtsust, kas isiku ettevõtlustegevus on registreeritud või mitte – isiku tulu kuulub igal juhul maksustamisele. Ettevõtluse tõlgendamisel käibemaksuseaduse tähenduses on oluline välja selgitada, kas isik tegeleb iseseisevalt ning püsivalt majandustegevusega. Isegi kui isiku tegevus on ettevõtlus käibemaksuseaduse tähenduses, ei pruugi automaatselt tekkida käibemaksu tasumise kohustus. Eestis on võimalik tegeleda püsivalt ettevõtlusega ilma käibemaksu tasumata. Käibemaksu tasumise kohustus tekib juhul kui ettevõtte käive ületab 16 000 euro piiri või soovib isik vabatahtlikult end käibemaksukohustuslaseks registreerida. Vabatahtlikult registreerides on vajalik tõendada majandustegevuse olemasolu ning selle püsivust.

2.2. Jagamismajanduses teenusepakkuja tegevuse maksustamisega seotud probleemid

Jagamismajanduse ärimudelit kasutavatele teenusepakkujatele kui ka platvormidele kehtivad samuti maksuseadused nagu kõikidele teistele majandustegevuses osalevatele inimestele. Maksuõiguse põhimõtted ei luba ebavõrdset kohtlemist ning majandustegevuses tuleb lähtuda alati tehingu sisust mitte vormist. Kuna jagamismajanduse platvormid on vahendajad, mitte teenuse osutajad, võib maksukogumine osutada keerukaks.

Jagamismajandus toimib veebipõhise platvormi abil. Kogu platvormi tegevusega seonduvat on võimalik taasesitada, kuid vahendajatel ei ole teabe andmise kohustust. Maksuhalduril on keeruline välja selgitada maksukohustuslasi ning maksustatavat tulu. Peamiselt osutavad jagamismajanduse platvormide vahendusel teenuseid eraisikud, seega on probleemiks füüsiliste isikute registreerimata ettevõtlus. Registreerimata ettevõtlustegevus on seotud ka maksukuulekusega, mis sõltub maksumaksja teadlikkusest ning õiglusest. Maksuõigusest lähtuvalt on jagamismajanduse üheks võtmeküsimuseks – kas teenust osutatakse juhuslikult või viitab tegevuse maht ja laad kutsetegevuses osalevale isikule.

Euroopa Komisjon avaldas 2.06.2016. aastal Euroopa jagamismajanduse kava, mille eesmärk on toetada tarbijate, ettevõtete ja avaliku sektori asutuste kaasaminekut jagamismajandusega. Kavas on antud juhiseid selle kohta, kuidas olemasolevaid Euroopa Liidu õigusakte tuleks rakendada selle kiiresti areneva sektori suhtes, pakkudes vastuseid olulisimatele küsimustele, millega puutuvad kokku nii ettevõtjad kui ka ametiasutused. Pidades silmas ühtse turu arengut on Euroopa Komisjon leidnud, et kui uusi ärimudeleid vastutustundlikult toetada ja arendada, võivad need märkimisväärselt soodustada töökohtade loomist ja majanduskasvu Euroopa Liidus tervikuna. (Euroopa Komisjon, 2016) Tegemist on üldise juhendiga, mis ei ole liikmesriikidele siduv, seega on igal liikmesriigil võimalus oma riigi õigusruumi eripäradega arvestades reguleerida jagamismajandusega seonduvaid küsimusi.

Jagamismajanduse platvormide käive põhineb teenustasudel, mis tekivad teenusepakkuja teenuse osutamisel. Platvormi teenustasu näol on tegemist tavapärase teenuse käibega KMS § 4 lg 1 p 1 mõistes, millelt tuleb tasuda 20 % - line käibemaks (Käibemaksuseadus, 2016). Üldjuhul esitavad platvormid teenustasu arve kord kuus teenuse osutajale. Eestis registreeritud jagamismajanduse platvormidega teenustasudega seonduvalt probleeme ei ole – teenustasu arved väljastatakse 20 % - lise käibemaksuga. Küll aga välismaal registreeritud platvormidega on teenustasude puhul tegemist õigusvaakumiga.

Uber, mis on registreeritud äriühing Hollandis, väljastab teenustasu arve 0 % -lise käibemaksuga. Vastavalt käibemaksudirektiivi artikkel 56 järgi on Uberi tegevus õiguspärane, sest tegemist on elektrooniliselt osutava teenusega, mis kuulub Eestis pöördmaksustamisele (Euroopa Nõukogu direktiiv 2006-112-EÜ). Eestis Uberi vahendusel sõidujagamisteenust

osutaval isikul, kes ei ole käibemaksukohustuslane, tekib piiratud käibemaksukohustuslaseks registreerimise kohustus KMS § 21 lg 1 järgi (Käibemaksuseadus, 2016). Jagamismajanduses pakuvad teenuseid enamasti füüsilised isikud, kuid KMS § 21 lg 1 järgi antud sätet ei kohaldata ettevõtlusega mittetegelevale füüsilisele isikule (Käibemaksuseadus, 2016). Kuna kehtiva seadusandluse järgi ei ole seatud immateriaalse teenuse (Uberi teenustasu) saamise ja piiratud käibemaksukohustuslaseks registreerimise vahel piirmäära, tekib maksukohustus esimesest tehingust alates. Piiratud maksukohustuslase sättes on välistatud ettevõtlusega mitte tegelevad füüsilised isikud. Probleemiks on ettevõtluse ebamäärane definitsioon, mis ei sätesta sisuliselt, millal on füüsilise isiku tegevus ettevõtlus, millal mitte. Maksukohustus tekib alates esimesest Uberi väljastatud teenustasu arvest ning riigil jääb saamata maksutulu.

Jagamismajanduses füüsilise isiku poolt osutavate teenuste maksustamine taandub ettevõtluse määratlemisele. Viimastel aastatel on sõidujagamine Eestis üha enam populaarsemaks muutunud, mistõttu on Maksu- ja Tolliamet oma kodulehel avaldanud kasulike teavete rubriigis teabelehe Uberi ning Taxify autojuhtidele. „*Autojuhi tulu maksustamine sõltub sellest, kas see tegevus on juhuslik või tegeletakse sellega püsivalt tulu saamise eesmärgil*“ (Maksu- ja Tolliamet, 2015b). Seega jagamismajanduse platvormi vahendusel juhuslikult teenust osutav füüsiline isik ei ole ettevõtja ning püsivalt teenust osutades on tegemist ettevõtjaga maksuseaduste tähenduses. Kui tegemist on juhuslikult teenust osutava isikuga kuulub tulumaksuga maksustamisele kogu brutotulu sh platvormi teenustasu, millest ei saa teenuse osutamisega seotud kulutusi maksustatavast tulust maha arvata ning saadud tulu tuleb deklareerida muu tuluna (Maksu- ja Tolliamet, 2015b). Maksuseadustes ei ole selgelt piiritletud juhuslikult toimunud tehingute mahtu. Seadusandja on ettevõtluse määratlemise jätnud isikule enda otsustada. Seetõttu peab maksuhaldur igat juhtumit hindama eraldi ning lähtuma tegevuse eesmärgist (Liivamägi, 2016). Kuna jagamismajandus on muutunud üha populaarsemaks, võib iga juhtumi eraldi analüüsimine suurendada maksuhalduri halduskoormust. Suurenenud halduskoormus pärsib aga lihtsat, kiiret ja efektiivset maksumenetlust.

Platvormimajanduse eeliseks konventsionaalse majanduse ees on tegevuse jälgitavus, sest üldjuhul tasutakse platvormi vahendusel saadud teenuse eest elektrooniliselt. See vähendab riske nii teenusepakkuja kui ka tarbija suhtes. Isegi kui teenuse eest tasutakse sularahas on platvormil olemas andmed toimunud tehingute kohta. Platvormidel aga ei ole toimunud tehingute ega isikustatud käivate esitamise kohustust maksuhaldurile, mistõttu kehva

maksukäitumise ning puuduva regulatsiooni tulemusel jääb riigil saamata maksutulu. Riigikogu on asunud lahendama üht reguleerimata jagamismajanduse valdkonda, milleks on sõidujagamine.

Riigikogu Majanduskomisjon algatas 25.12.2016. aastal ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille eesmärk on tagada kokkuleppevedude turvalisus ja usaldusväarsus, kehtestades selleks vastavad minimaalsed nõuded kokkuleppevedude teostajatele ja elektroonilistele kokkuleppevedude süsteemile. Seaduseelnõus kasutatakse käibetermini sõidujagamise asemel mõistet kokkuleppevedu, mis tähendab tasu eest sõitjatevedu kuni üheksa istekohaga sõiduautos, väljaarvatud juhuvedu ja taksovedu ning mida ei loeta ühistranspordiks. Peamiseks erinevuseks taksoteenusega võrreldes on see, et veo tellimine toimub üksnes elektroonilise platvormi vahendusel. (Riigikogu, 2016)

Seaduseelnõu hõlmab ka maksustamisega seotud muudatusi. Eelnõu algtekstis oli kokkuleppevedude teostaja kohustus kinnitada, et esitatakse 31. märtsiks oma tulu andmed tuludeklaratsioonil Maksu- ja Tolliametile. Maksu- ja Tolliameti arvamusel kohaselt ei tagaks taoline lähenemine korrektset maksulaekumist. Maksukogumine oleks efektiivne siis, kui seaduse eelnõuga loodaks regulatsioon, mis annaks kokkuleppeveo platvormi pidajale õiguse saata andmeid tema teenuse kaudu tehtud kokkuleppevedude eest teenitud isikustatud tulude kohta ilma eraldi vedajatelt luba küsimata. Kehtiva maksukorralduse seaduse alusel ei ole kolmandalt isikult võimalik andmeid saada ilma konkreetse isiku kohta kontrolli alustamata või temalt luba saamata. Taoline säte parandaks isikute maksukäitumist, sest kui kokkuleppevedude teostajatel on teada, et platvormi pidajal on õigus saata andmeid maksuhaldurile, on tulu varjamise tõenäosus oluliselt väiksem ning maksud deklareeritakse ilma maksuhalduri poolse sekkumiseta. (Maksu- ja Tolliamet, 2016)

Sõidujagamine ehk kokkuleppevedu on väga sarnane tavapärasele taksoteenusele, mistõttu on valdkond sattunud taksoettevõtete kriitika alla. Peamiselt on taksoettevõtete argumendiks isikute ebavõrdne kohtlemine ning ebaaus konkurents. Ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu üheks teiseks eesmärgiks oli ka lihtsustada kutselistele taksojuhtidele esitatavaid nõudeid ning leevendada turule sisenemise barjääre (Riigikogu, 2016). Taksoettevõtjate Liit leiab, et kokkuleppevedu on võrdväärne taksoteenusega mistõttu tuleks kehtestada võrdväärset nõudeid ja kohustused mõlemale osapoolle. Seejuures tuleks

leevendada kutselistele taksojuhtidele esitatavaid nõudeid nagu näiteks iga-aastane sõiduki ülevaatus ning tervisekontroll, teenindaja- ja sõidukikaartide kaotamine, taksosümboolika ning taksomeetrite kasutamine muuta vabatahtlikuks (Taksoettevõtjate Liit, 2016). Taksoettevõtjate Liidu peamine soov on luua sõidujagamise platvormi ja maksuhalduri vaheline liides, mis edastaks reaalsajas isikustatud infot platvormi vahendusel osutatud sõitude kohta, avaldades nii teepikkuse kui ka hinna (Taksoettevõtjate Liit, 2016). Taksoettevõtjate Liidu seisukohad on vastuolulised. Algselt nenditakse, et turul valitseb ebavõrdne kohtlemine ning seeläbi ka ebaaus konkurents, kuid kui seadusandja on asunud probleemi lahendama, nõutakse muudatusettepanekus platvormi ja maksuhalduri liidest, mis edastaks reaalsajas infot teenusepakkujate kohta. Muudatusettepanekus ei ole märgitud, et andmete reaalsajas saatmine laieneks kutselistele taksojuhtidele, kes ei osuta teenust sõidujagamisplatvormi vahendusel. Seega on Taksoettevõtjate Liidu ettepanekud jagamismajanduse reguleerimisel kallutatud nende endi kasuks, mistõttu ei pareneks praegune turuolukord.

Jagamismajanduse puhul pööratakse vähem tähelepanu võimalikule töösuhte olemasolule. Ettevõtlus eeldab isiku vabadust oma otsustes, sh vabadust määrata pakutava teenuse või kauba müügihind ja vabadust otsustada millal ning kuidas teenust või kaupa pakutakse. Enamike jagamismajanduse platvormide puhul ei ole põhjust kahelda isiku ettevõtlusvabaduses, küll aga on selleks põhjust Eestis levinud sõidujagamisplatvormide puhul. Nii Taxify kui ka Uber on kehtestanud hinnakirja, mille alusel on kohustatud sõidujagamisteenust osutavad isikud teenust osutama. Lisaks on sätestatud nõuded nii juhile kui ka sõidukile. Juht ei saa olla esmase juhiloaga ja kriminaalkorras karistatud isik, sh ei tohi olla karistatud joobes sõiduki juhtimise eest (Taxify, 2017). Sõiduk peab olema nelja uksega keskklassi auto, mis ei tohi olla vanem kui 10 aastat (Taxify, 2017). Kui juhile ja sõidukile esitatud nõuded ei ole otseselt vastuolus isiku ettevõtlusvabadusega siis määratud hinnakirja alusel teenuse osutamine on otseselt vastuolus ettevõtlusvabadusega. Loetletud põhjuste tulemusel on hägustunud piir ettevõtluse ja palgatöö vahel. Töösuhte määramiseks tuleb sarnaselt ettevõtlustegevusele vaadelda ja hinnata igat juhtumit eraldi. Euroopa Komisjon on sedastanud töösuhte hindamiseks kolm peamist kriteeriumi, milleks on alluvussuhte olemasolu, töö iseloom ning tasu olemasolu (Euroopa Komisjon, 2016). Ühendkuningriigi tööinspeksioon on leidnud, et Uberi vahendusel sõidujagamisteenust osutavad isikud ei ole ettevõtjad vaid Uberi töötajad, tuginedes Euroopa Komisjoni töösuhte hindamiskriteeriumitele (Employment Tribunals, 2016).

Eestis asus Maksu- ja Tolliamet jagamismajanduse platvormi Uberiga koostööd tegema 2015. aasta teises pooles. Eesmärgiks oli lihtsustada maksude tasumist kasutades ära infotehnoloogilisi võimalusi. Sisuliselt tähendas see platvormi vahendusel tulu teenivate isikute andmete (aasta jooksul teenitud käive) esitamist Maksu- ja Tolliametile. Maksu- ja Tolliamet lisis andmed eeltäidetud tuludeklaratsioonile, mis võimaldas maksumaksjal oma tuludeklaratsiooni hõlpsamini esitada (Maksu- ja Tolliamet, 2015a). Pilootprojekt alustas 2016. aastal vabatahtlikkuse alusel, ehk Uber vajab enne andmete esitamist isiku nõusolekut. Taolised innovaatilised projektid, mis võimaldavad isikul mugavalt, kiirelt ning tõhusalt riigiga suhelda on tervitatavad, kuid kuna andmeid ei esitata ilma isiku nõusolekuta, võimaldab see maksukohustusest kõrvale hoiduda.

Kokkuvõtvalt tekitab selge regulatsiooni puudumine jagamismajanduse valdkonnas mitmeid probleeme. Kehtiv õiguslik regulatsioon võimaldab isikutel vältida erinevaid rahalisi ning mitterahalisi kohustusi. Peamiselt on valdkonna probleemiks see, et riigil puudub info jagamismajanduses osalejate kohta. Jagamismajandus on pisut erinev konventsionaalsest majandusest, mistõttu vajaks õigusruum kaasajastamist. Jagamismajandus põhineb platvormil, mille tegevus on jälgitav ning taasesitatav. Jagamismajanduse eripärasid arvestades lihtsustaks maksukogumist ettevõtluse mõiste selgem defineerimine ning piiritlemine. Arvestades jagamismajanduse populaarsuse kiiret kasvu ning laia levikut on kõigile osapooltele oluline praeguse reguleerimata valdkonna kiire lahendamine.

KOKKUVÕTE

Tehnoloogia areng on loonud uue mõiste „jagamismajandus“. Jagamismajandus on üks konventsionaalse majanduse osa, mis on valdkonnana õiguslikult reguleerimata. Selgusetu on vastutuse ulatus õigussuhtes, mis on tekkinud jagamismajanduse platvormi vahendusel. Eestis kehtivates seadustes on defineeritud ettevõtluse ning ettevõtja mõistet erinevalt. Igas seaduses on omad nüansid ning ühtset ning selget definitsiooni ettevõtlusel ei ole. Riik on erinevate meetmetega soodustanud ettevõtlustegevust. Hoolimata äriühingu registreerimise ning ettevõtlustegevuse lihtsusest, on riigis endiselt väga palju isikuid, kes ei ole oma ettevõtlust registreerinud. Eelnimetatud isikute tegevusest jääb riigil saamata maksutulu ning registreerimata ettevõtlus moonutab konkurentsikeskkonda.

Lõputöö oli aktuaalne seetõttu, et Euroopa Komisjon avaldas 2.06.2016. aastal „Euroopa jagamismajanduse kava“, mis peaks liikmesriikidele andma juhiseid selle kohta, kuidas olemasolevaid Euroopa Liidu õigusakte tuleks rakendada selle kiiresti areneva sektori suhtes.

Töö uudsus seisnes selles, et Eestis puudub regulatsioon ettevõtlustegevuse määratlemisel jagamismajanduses. See tuleneb sellest, et jagamismajanduse platvormide näol on tegemist uue nähtusega, mis on muutunud Eestis võrreldes eelmiste aastatega populaarsemaks. Jagamismajandus areneb ning muutub kiiresti, mistõttu ehk ei ole seda valdkonda teadustöö raames uuritud.

Probleemiks oli see, et Eesti seadustes ei ole täpseid tunnuseid ega kriteeriume, mis hetkest alates võib isiku tegevuse lugeda ettevõtluseks. Seadustes ei ole sätestatud tehingute mahte ega sagedusi, mistõttu on ettevõtlustegevuse hindamine keerukas. Selgusetu on piir, mis hetkest alates on isiku tegevus ettevõtlus ning millal mitte.

Lõputöö eesmärgiks oli analüüsida ettevõtluse mõiste tõlgendamist jagamismajanduses. Eesmärgi saavutamiseks oli püstitatud neli uurimisülesannet.

Esimeseks uurimisülesandeks oli anda ülevaade ettevõtluse mõiste olemusest ja peamistest ettevõtlusvormidest. Ettevõtlus on isiku iseseisev, järjepidev ning sihipärane tegevus kasumi teenimise eesmärgil. Eestis on enamlevinud ettevõtlusvormideks osahingud ning füüsilisest

isikust ettevõtjad. On isiku vaba voli, kas registreerida end füüsilisest isikust ettevõtjaks või luua äriühing. Maksustamise seisukohast ei ole tehingu vormil tähtsust, vaid lähtuda tuleb tegevuse majanduslikust sisust.

Teiseks uurimisülesandeks oli anda ülevaade jagamismajanduse olemusest. Jagamismajandusel puudub ühene ja selge definitsioon vaid see hõlmab endas mitmeid erinevaid käsitlusi, mis ajas pidevalt muutuvad. Jagamismajandusena saame mõista ärimudelit, kus kaupu ja teenuseid pakuvad ja tarbivad peamiselt eraisikud. Jagamismajanduse tuumaks on jagamismajanduse platvorm, mis on vahendajana ühenduslüliliks teenusepakkuja ning tarbija vahel. Jagamismajanduse areng loob tarbijatele kui ka ettevõtjatele uusi võimalusi, mis rikastab ettevõtlusmaastikku ning panustab üldisesse majanduse arengusse.

Kolmandaks uurimisülesandeks oli analüüsida ettevõtluse mõistet käibemaksuseaduse ja tulumaksuseaduse tähenduses. Eestis on võimalik tegeleda püsivalt ettevõtlusega ka ilma käibemaksu tasumata. Isegi, kui isiku tegevus on ettevõtlus käibemaksuseaduse tähenduses ei pruugi automaatselt tekkida käibemaksu tasumise kohustust. Käibemaksuseaduse järgi ei ole tähtsust, kas isik saab oma tegevusest kasu või mitte. Tulumaksu puhul on tähtis eristada aktiivset ning passiivset tulu. Aktiivne tulu maksustatakse lisaks tulumaksule ka sotsiaalmaksuga, töötuskindlustusmaksuga ning pensionikindlustusmaksuga. Passiivne tulu maksustatakse ainult tulumaksuga. Maksustamisel ei oma tähtsust, kas isiku ettevõtlustegevus on registreeritud või mitte – isiku tulu kuulub igal juhul maksustamisele.

Neljandaks uurimisülesandeks oli analüüsida jagamismajanduses teenusepakkuja tegevuse maksustamisega seotud probleeme. Kehtiva seadusandluse kohaselt on isikutel võimalus vältida erinevaid rahalisi ning mitterahalisi kohustusi. Peamiselt on valdkonna probleemiks see, et riigil puudub info jagamismajanduses osalejate kohta. Jagamismajandus on pisut erinev konventsionaalsest majandusest, mistõttu vajaks õigusruum kaasajastamist. Jagamismajanduse eripärasid arvestades lihtsustaks maksukogumist ettevõtluse mõiste selgem defineerimine ning piiritlemine. Arvestades jagamismajanduse populaarsuse kiiret kasvu ning laia levikut on kõigile osapooltele oluline praeguse reguleerimata valdkonna kiire lahendamine.

Edaspidi võiks uurida jagamismajanduse platvormide vahendusel tulu teenivate isikute maksukäitumist.

SUMMARY

"Entrepreneurship" is a complex term in the field of tax legislation. This term incorporates among other things an entrepreneur, enterprisingness and an enterprise. Linguistically, all these terms are easy and comprehensible, but in reality, it is on the contrary. The development of technology has brought about a new term called sharing economy. Different sharing economy platforms are becoming increasingly popular among consumers. Due to the fact that it is a relevantly new and constantly evolving/changing phenomenon, there is not a single clear definition, which in turn, complicates analysing it.

The title of this thesis is "Interpretations of Entrepreneurship in Sharing Economy". The thesis is written in Estonian and it consists of 39 pages. 40 sources were used to write this thesis. Its main issue was that there are no precise characteristics or criteria in Estonian legislation, regarding the exact starting point of entrepreneurship. The frequency or extent of transactions have not been stated, which makes it hard and time-consuming to assess if it is indeed entrepreneurship, since all cases need to be analysed separately. This topic is relevant because the European Commission published on the 2nd of July, 2016 the „European Agenda for the collaborative economy“, which should provide guidelines to all memberstates on how to apply the existing EU legislation acts to this fast-evolving sector. The novelty of this thesis resides in the fact that there is no regulation in Estonia about how to define entrepreneurship in sharing economy. This stems from sharing economy platforms being a new phenomenon, which have gained a lot of popularity when compared to recent years. Sharing economy evolves and changes quickly, and perhaps this is why it has not been studied in the field of scientific research yet.

The aim of this thesis was to analyse the interpretations of the term entrepreneurship in sharing economy. In order to accomplish this aim, the following research tasks were set:

1. To give an overview of what entrepreneurship is and its different forms.
2. To give an overview of sharing economy.
3. To analyse the term entrepreneurship as it is understood in Value-Added Tax Act and Income Tax Act.
4. To analyse the problems related to the taxation of service providers in sharing economy.

In the theoretical part of this thesis an overview was given of the essence of sharing economy, entrepreneurship and its forms. In the analysis part of the thesis the term entrepreneurship was analysed in the context of income and value-added tax, also the problems related to the taxation of service providers were discussed. The thesis was written using a qualitative research method, for which specialised literature, legislation acts and related articles were studied, additionally, an interview was carried out. As a result of this thesis, it can be concluded that the definition of entrepreneurship needs to be more specific, since it would simplify collecting taxes and improve the clear statement principle of tax payers.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Alakivi, U., Arrak, A., Eamets, R., Kuddo, A., Lamp, A., Leiman, J., Sepp, J., Tamm, J., Trasberg, V., Vadi, M., Varblane, U., Viiol, A., 1994. *Majanduse algkursus*. Tallinn: Avita.

AS-i Sirowa Tallinn kaebus Maksu- ja Tolliameti maksuotsuse nr 12.2-3/3773-41 tühistamise nõudes (2015), 3-3-1-25-15.

Augustine, A., Quinones, A., 2015. *Technology and trust: How the Sharing Economy is Changing Consumer Behavior*. [Võrgumaterjal] Leitav: https://www.bbvaresearch.com/wp-content/uploads/2015/11/151119_US_SharingEconomy.pdf [Kasutatud 01.04.2017].

Bardhi, F., Eckhardt, G, M., 2015. *The Sharing Economy Isn't About Sharing at All*. Harvard Business Review. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://hbr.org/2015/01/the-sharing-economy-isnt-about-sharing-at-all> [Kasutatud 01.04.2017].

Belk, R., 2014. You are what you can access: Sharing and collaborative consumption online. *Journal of Business Research* 67, pp. 1595-1600. Leitud: Sage Journals Online. [01.03.2017].

Casson, M., 1994. *Ettevõtja. Majanduslik käsitus I*. Tallinn: AS Letrasepp.

Chen, Y., 2009. Possession and Access: Consumer Desires and Value Perceptions Regarding Contemporary Art Collection and Exhibit Visits. *Journal of Consumer Research* 35, pp. 925–940. Leitud: JSTOR. [31.03.2017].

Elling, T., 2014. *Käibemaks*. Tallinn: KMS.

Employment Tribunals, 2016. *Mr Y Aslam, Mr J Farrar and Others -V- Uber*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.judiciary.gov.uk/judgments/mr-y-aslam-mr-j-farrar-and-others-v-uber/> [Kasutatud 28.04.2017].

Euroopa Kohtu otsus C-180/10, Jarosław Słaby versus Minister Finansów.

Euroopa Komisjon, 2016. *Euroopa jagamismajanduse tegevuskava*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/16881> [Kasutatud 01.04.2017].

Euroopa Liidu Nõukogu, 2006. *Direktiiv 2006/112/EÜ*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex:32006L0112> [Kasutatud 22.04.2016].

Felson, M., Spaeth, J., 1978. Community Structure and Collaborative Consumption: A Routine Activity Approach. *American Behavioral Scientist*, vol. 21, no. 4, pp. 614-624. Leitud: Sage Journals Online. [01.03.2017].

*Fry, F., 1993. *Entrepreneurship: A Planning Approach*. USA: West Publishing Company.
Kallam, H., Kolbre, E., Lend, E., Möller, L., Reinhold, V., Simson, A., Uustalu, A., Venesaar, U., 2003. *Ärikorraldus. Põhiteadmisi*. Tallinn: Küllim.

Huberg, M., 2012. Ettevõtlus või mitte — selles on küsimus. *Maksumaksja*, nr 11.

JPMorgan Chase Institute, 2016. Paychecks, Paydays, and the Online Platform Economy. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.jpmorganchase.com/corporate/institute/report-paychecks-paydays-and-the-online-platform-economy.htm> [Kasutatud 01.04.2017].

Junior Achievement Inc, 2005. *Majandusõpik gümnaasiumile*. Tallinn: Junior Achievementi Arengufond.

Kallam, H., Kolbre, E., Lend, E., Möller, L., Reinhold, V., Simson, A., Uustalu, A., Venesaar, U., 2003. *Ärikorraldus. Põhiteadmisi*. Tallinn: Küllim.

Käibemaksuseadus (2016).

Kärsna, O., 2006. *Füüsilisest isikust ettevõtja käsiraamat*. Tallinn: Kirjastus Ilo.

Lehis, L., 2012. *Maksuõigus*. Tallinn: Juura.

Lehis, L., 2000. *Tulumaksuseadus. Kommenteeritud väljaanne*. Tartu: Casus

Leho Raidi (Raid) kaebus Maksu- ja Tolliameti Lõuna maksu- ja tollikeskuse maksuotsuse nr 12-5/392 peale (2009), 3-3-1-70-08.

Majandustegevuse seadustiku üldosa seadus (2016).

Maksu- ja Tolliamet, 2016. *Arvamuse avaldamine liiklusseaduse muutmise ja ühistranspordi seaduse muutmise seaduse eelnõule nr 188 SE I*. [Võrgumaterjal] Leitav:

<https://www.riigikogu.ee/download/8b17f17a-64ec-4200-911e-a8c78c6c82ea> [Kasutatud 28.04.2017].

Maksu- ja Tolliamet, 2015a. *MTA ja Uber otsivad koostöös lahendusi jagamismajanduse arendamiseks*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.emta.ee/et/uudised/mta-ja-uber-otsivad-koostöös-lahendusi-jagamismajanduse-arendamiseks> [Kasutatud 28.04.2017].

Maksu- ja Tolliamet, 2015b. *Uber või Taxify autojuhtide tulu maksustamisest*.

[Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.emta.ee/et/registreerimine-ettevotlus/fuusilisest-isikust-ettevotjale/kasulik-teave/uber-voi-taxify-autojuhtide> [Kasutatud 02.04.2017].

Mereste, U., 2003. *Majandusleksikon I*. Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastuse AS.

Rahandusministeerium, 2015. *Käibemaksuseadus Rahandusministeeriumi kommentaaridega*. [Võrgumaterjal] Leitav:

http://www.fin.ee/public/pressiteated/KMS_kommentaariid_seis_01_11_2015.pdf [Kasutatud 23.04.2016].

Riigikogu, 2016. *Ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu 188 SE*. [Võrgumaterjal]

Leitav: <https://www.riigikogu.ee/download/88188ec6-17bc-494d-9b71-09a5f43ef507> [Kasutatud 28.04.2017].

Salu, M., 2005. *Ettevõtluse alused*. Tallinn: Kirjastus Ilo.

Schumpeter, J., 2003. *Capitalism, Socialism, and Democracy*. New York: Routledge.

Sotsiaalmaksuseadus (2016).

Statistikaamet, 2015. *Statistilisse profiili kuuluvad ettevõtted õigusliku vormi ja tegevusala järgi*. [Võrgumaterjal] Leitav:

<http://pub.stat.ee/pxweb.2001/Dialog/Print.asp?Matrix=ER029&timeid=201651585569&lang=2> [Kasutatud 23.04.2016].

Taksoettevõtjate Liit, 2016. *Parandusettepanekud SE 188*. [Võrgumaterjal] Leitav:

<https://www.riigikogu.ee/download/2f4651b7-1770-48b6-b7bd-752799e81bf8> [Kasutatud 28.04.2017].

Tammert, P. 2005. *Maksudus. Õpik ülikoolidele ja kõrgematele õppeasutustele*. Tallinn: OÜ Aimwell.

Tarbijakaitseadus (2016).

Taxify, 2017. *Taxify juhiks registreerimine*. [Võrgumaterjal] Leitav:

<http://help.taxify.eu/taxify-estonia/taxify-juhile/taxify-juhiks-registreerimine> [Kasutatud 28.04.2017].

Technopolis group, Ernst & Young Baltic AS, 2016. *Jagamismajanduse põhimõtete rakendamine Eesti majandus- ja õigusruumis*. [Võrgumaterjal] Leitav:

<https://www.mkm.ee/sites/default/files/lopparuanne.pdf> [Kasutatud 02.04.2017].

Tulumaksuseadus (2016).

Äriseadustik (2016).

LISA Intervjuu Maksu-ja Tolliameti maksude osakonna juhatajaga

Evelyn Liivamäega Tallinnas, 22.04.2016. aastal

1. Mis on ettevõtlus?

Tuginedes äriseadustiku §-le 1 on ettevõtlus isiku teadlik ja järjepidev tegevus tulu saamise eesmärgil. ÄS § 1 Ettevõtja ... on füüsiline isik, kes pakub oma nimel tasu eest kaupu või teenuseid ning kellele kaupade müük või teenuste osutamine on püsiv tegevus, ning käesolevas seaduses sätestatud äriühing.

2. Mis hetkest alates võib isiku tegevuse lugeda ettevõtluseks?

Eelkõige peab isik ise määratlema, kas ta tegeleb ettevõtlusega või mitte. Kui kõrvalseisja peaks ettevõtlust hindama, tulekski lähtuda sellest, mis on tegevuse eesmärk. Kui tegemist on eesmärgipärase järjepideva tegevusega tulu teenimise eesmärgil, saab seda ettevõtluseks pidada. Kui tegu on juhusliku tuluga, ei pruugi see tähendada ettevõtlust. Kuna tegutsemisalasid on väga erinevaid, siis on raske leida ühte hetke või asjaolu, millest alates hakkab ettevõtlus. Näiteks kui kehtestada summaline piir, võib see ühelt poolt asja lihtsustada, aga teiselt poolt tekitada ebavõrdse olukorra. Ütleme, et oleks reegel, et ettevõtlusega on tegemist sellest hetkest, kui kaupade müügist või VÕS lepingutega teenitud tulu ületab kuus miinimumpalka. Ühel inimesel võib see summa täis tulla ühe tehinguga ja ollagi aastas ainus, teine võib müüa ühes kuus kümnete ühikute kaupa erinevaid tooteid ja tulu jääb alla miinimumpalga. Selle näite puhul oleks ettevõtja inimene, kes teenis juhuslikku tulu ja mitte ettevõtja inimene, kes tegelikult pidevalt kaupade müügi tulu teenimise eesmärgil tegutseb. Jah, sinna võiks juurde mõelda ka tehingute arvu kriteeriumid, et seda õiglasemaks muuta – kuid see teeks ühel hetkel süsteemi inimestele arusaamatuks ja administreerimise asjatult kulukaks. Pigem on mõistlik anda üldine põhimõte ja suunis ning jätta kaalutusruumi ja tegutsejatele vabadust otsustada, kas tegemist on nende jaoks ettevõtlusega või mitte. Ja lihtsustada tavalisele füüsilisele isikule maksude tasumist.

3. Millised on ettevõtlustegevust välistavad tegurid?

Selliseid must-valgeid tegureid välja tuua ei saa. Ütleks, et kui tegemist on juhusliku tegevusega, n-ö ühekordselt tulu teenimisega, siis seda ei saa ettevõtluseks pidada. Samuti olukordi, mis seaduses on otseselt öeldud, et ei loeta ettevõtluseks – nt füüsilise isiku poolt väärtpaberite võõrandamist. Samuti saab inimene ise otsustada, kas ta tahab eluruumide üürimist käsitleda ettevõtlusena või maksustada seda füüsilisele isikule kohalduvate reeglite alusel.

4. Tulumaksuseaduse §15 lg 4 p 4 järgi ei maksustata tulumaksuga isiklikus tarbimises oleva vara võõrandamise eest saadud tulu. Kui kaua peaks olema asi isiklikus tarbimises enne võõrandamist, et rakenduks eelnevalt nimetatud säte?

Seadus seda aega ei määratle ja praktikas on lähtutud sellest, et võõrandamise alustamisel peab asi olema isiklikus kasutuses. Kui mingitel juhtudel peaks olema näha, et seda sätet kasutatakse ära maksudest kõrvalehoidumiseks, näiteks kui „isiklikus kasutuses olev vara“ ongi inimese kasutusse tulnud vahetult enne võõrandamist ning seda juhtub järjepidevalt ja tihti, võib maksuhaldur kasutada võimalust hinnata asja tegelikku sisu kogumina (maksukorralduse seaduse § 84 või § 83), tõendada tehingute näilisuse ja otsustada, mis on asja tegelik sisu ja maksustada sellest lähtuvalt.

5. Praegusel ajal on traditsiooniline taksoteenus asendumas eraisikute sõidujagamisteenusega. Maksu-ja Tolliameti kodulehel olevas infomaterjalis kirjutatakse järgnevalt: „Autojuhtidele, kes tegelevad teenuse osutamisega püsivalt tulu saamiseks, on see ettevõtlustulu ning nad peavad end registreerima äriregistris füüsilisest isikust ettevõtjaks või asutama osühingu.“ Teadaolevalt ei kohusta ükski seadus isikut äriregistris end registreerima. Kuidas taolist olukorda mõista?

Äriseadustik ja tsiviilseadustiku üldosa seadus ikkagi kohustavad ettevõtja end enne tegevuse alustamist Äriregistris registreerima. Millise tegutsemisvormi ettevõtja valib - kas FIE või äriühingu, on isiku vaba valik. ÄS § 3 lg 2 Füüsilisest isikust ettevõtja peab enne tegevuse alustamist esitama avalduse enda kandmiseks äriregistrisse. TSüS § 26 lg 2 Eraõigusliku juriidilise isiku õigusvõime tekib seadusega ettenähtud registrisse kandmisest. See, kas sisuliselt FIEna tegutsevad ettevõtjad seda kohustust täidavad või mitte on teine teema. Ettevõtjana tuleb registreerida end ka seepärast, et teenuse tellija teaks, kuidas peab ta käituma teenustasu maksustamisega. Kui teenust osutab ettevõtja, esitab ta enda äriregistri numbriga teenuse eest arve ning tellija maksab selle kinni ning kui tegemist on ettevõtluseks vajaliku

kuluga, maksukohustust ei järgne. Kui FI osutab teenust, toimub see töölepingu või mõne muu VÕS lepingu alusel ning teenuse tellijal on tulumaksu kinnipidamise kohustus ning sotsiaalmaksu (kogumispensioni ja töötuskindlustusmaks) tasumise ja deklareerimise kohustus.

6. Internetis tegelevad mitmed eraisikud erinevate kaupade müügiga. Kõik isikud saadud tulu ei deklareeri. Inimlikust aspektist lähtuvalt kuidas Te olukorda suhtute? Mida teha, et ühiskondlik maksumoraal oleks kõrge?

No eks neid inimesi ja äriühinguid, kes makse tasuda ei taha, on teisigi. Põhjuseid on erinevaid, kuid lõppkokkuvõttes taandub see paljuski sellele, kas maksudena tasutavat summat peetakse õiglaseks ning kuidas suhtutakse sellesse, mida maksudena kogutud raha eest riigi poolt vastu pakutakse. Kui need aspektid on tasakaalus, on ka vabatahtlik soov makse maksta kõrgem.

7. Kas Teie arvates on tänased klassikalised ettevõtlusvormid ajale jalgu jäänud? Kui ei, siis põhjendage. Kui jah, siis milline oleks Teie visioon olukorra lahendamiseks?

Ei ütleks, et need on ajale jalgu jäänud, kuid mida võiks muuta, on lihtsustada füüsilisele isikule VÕS lepingute alusel teenitud tulult maksude tasumist, eriti kui leping on (kas siis suuliselt või kirjalikult) kahe füüsilise isiku vahel. Näiteks niidab keegi tasu eest muru, keegi sõidutab soovijaid oma autoga, keegi hoiab lapsi jne. Kui praegu tuleb selline töötamine registreerida Töötamise registris, esitada TSD deklaratsioon ja tasuda tulumaksu, sotsiaalmaksu, kogumispensioni ja töötuskindlustusmaks, tundub see inimesele piisavalt keeruline ja ebaõiglaselt kulukas, et seda mitte teha. Siin oleks alternatiiviks selliselt teenitud tulu maksustamine x maksumääraga, mis arvestab ka sellega, et tulu teenimiseks on tehtud kulutusi ja mille arvelt kaetakse kokkulepitud proportsioonis nii tulumaksu, sotsiaalmaksu kohustust. Ehk inimene maksab oma tulult ühe summa ja ei pea esitama täiendavaid dokumente ega deklaratsioone. Töö sellise võimaluse loomiseks juba käib.